

Programované učení v hodinách českého jazyka na druhém stupni základní školy

Mgr. Romana Wágnerová

KATEDRA BOHEMISTIKY, PF UJEP
kontakt: romana.wagnerova@tul.cz

Burrhus Frederic Skinner (1904 – 1990)

- Behaviorismus
- Vědecké konference *O moderních tendencích ve vývoji psychologie* v Pittsburgu v roce 1954 -> programované učení
- **Operativní chování** = chování, které působí na prostředí, aby produkovalo následky
- Pokud je toto chování posilováno (pozitivně), či odrazováno (negativně) označuje se za **operativní podmiňování**
- Analýza chování - 1961
- Technologie učení – 1968

Programované učení

- Zásadním prvkem ve vyučování touto metodou je **program**.
- Nositelem programu může být nejen počítač, ale i platformy jako učebnice, video, webové stránky, e-learning atd.
- Samotnou výuku lze uskutečnit individuálně i hromadně. Dokonce může probíhat i bez přítomnosti učitele.
- Cílem je aktivnější žák – žák se lépe učí, je-li při učení činný.
- Individuální přístup
- Ne každé učební téma je vhodné pro programování (pevná logická struktura).

Algoritmus

- **Algoritmus** je tvořen jednotlivými jednoduchými kroky, které jsou propojeny vztahy, tj. předešlý a následující krok navazuje na daný úkol. Při jejich správném plnění dosáhneme vyřešení problému.
- Tvorba algoritmu vyžaduje přesně daná pravidla - determinovanost, obecnost, rezultativnost, konečnost a správnost.
- **Výhody:** tempo žáka, aktivita, samostatnost, okamžitá zpětná vazba
- **Nevýhody:** vážne interakce, technické vybavení, dlouhá příprava, zkrácení učiva

Algoritmizace učiva českého jazyka

- Vedlejší věty, větné členy, slovní druhy, slovesné třídy a vzory (J. Jelínek, K. Svoboda, M. Čechová)
- Opětovné vytvoření algoritmu a zařazení do výuky:

2015 – upraven *algoritmus pro identifikaci centrálních typů větných členů* od O. Uličného

-> Největší rozdíly byly u atributu verbálního (57 % vs. 5 %) a taktéž u atributu kongruentního (100 % vs. 56 %)

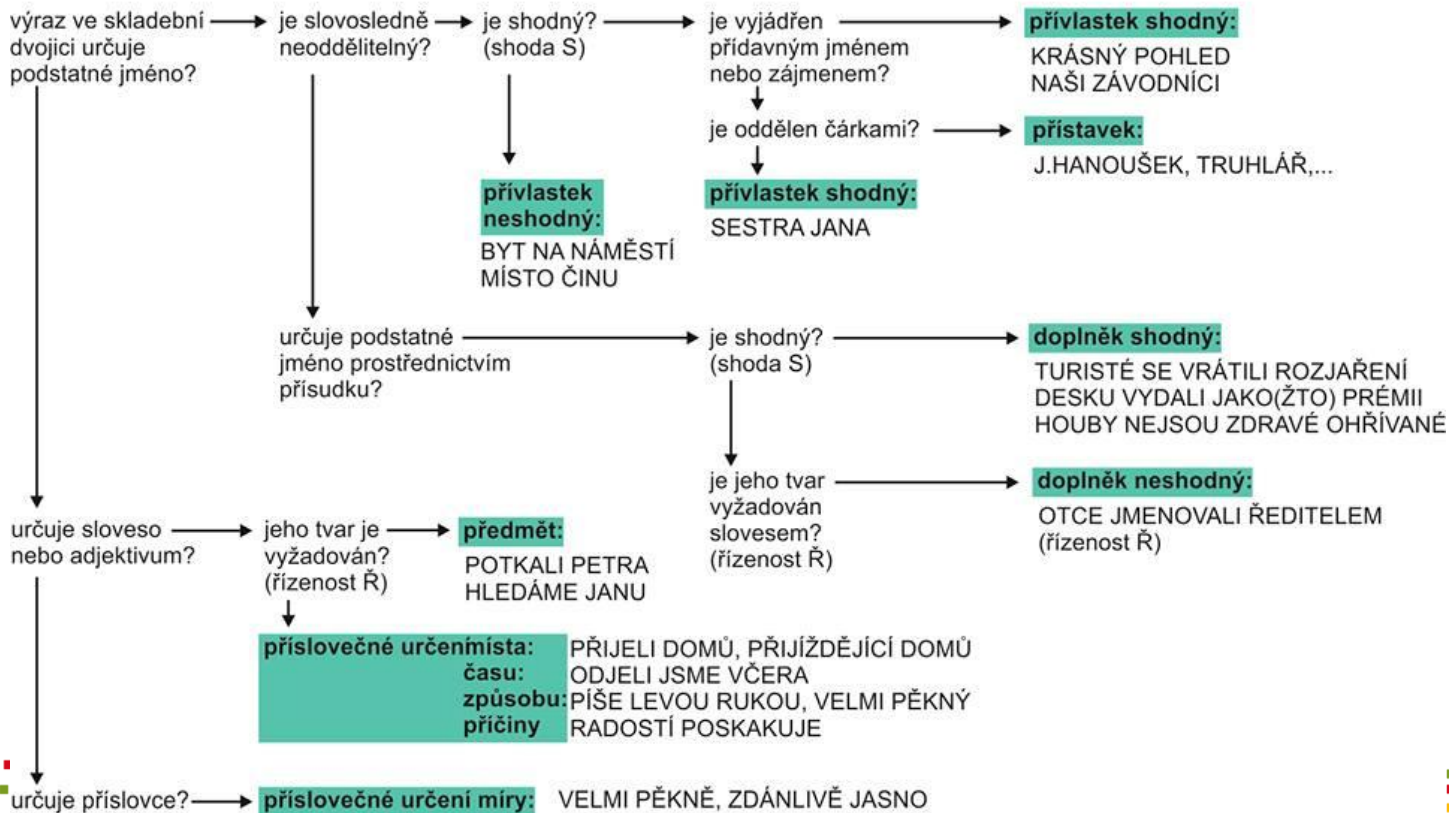
2018 – vytvořen *algoritmus pro identifikaci jednotlivých slovních druhů*

-> Více než 46 % žáků mělo test zcela správně, tohoto výsledku při vstupním testu žádný respondent nedosáhl.

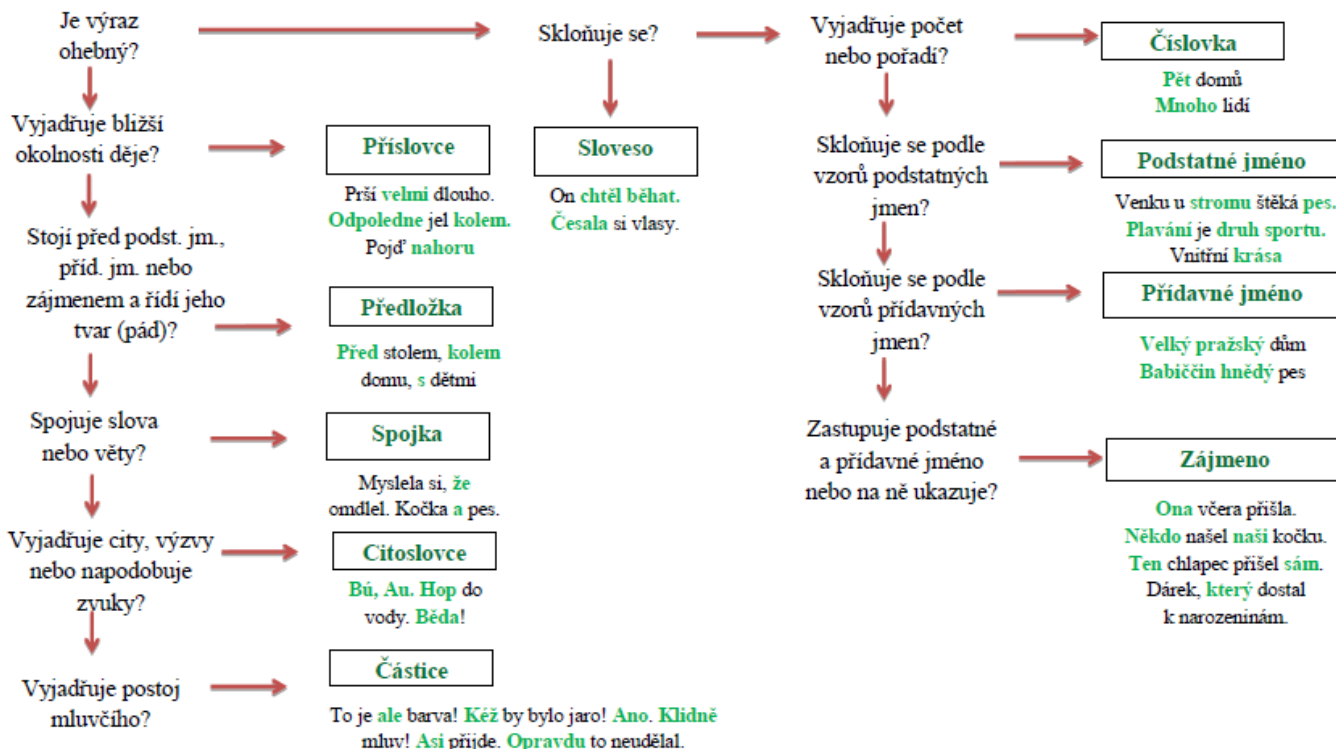
Algoritmus pro určování rozvíjejících větných členů s typovými příklady

Odpověď ANO-postup →
NE-postup ↓

Algoritmus pro určování slovních druhů s typovými příklady

Odpověď: Ano – postup → NE – postup ↓

Závěr

- Žáci mají velký problém uplatnit poučky z učebnic do praxe a sami vytvořit otázky, ať už na slovní druhy či větné členy.
 - Vysoká potřeba zásady praktičnosti ve výuce českého jazyka.
 - Výhody algoritmu jsou skryty v jeho přehlednosti, názornosti a samostatnosti - místo tabulky pojmů a pouček nabádá k postupu.
 - Naučit se definice kategorií totiž zvládnou i ti, kteří si určováním nejsou plně jisti a často svou odpověď tipují.
 - Obrovský posun byl zaznamenán u žáků s poruchami učení. Zde by bylo využití této didaktické pomůcky nejúčinnější.
 - Taktéž se algoritmus jeví jako ideální pomůcka při distanční výuce.
-

Zdroje

HOLLAND, J. G. a SKINNER, B. F. *Analýza chování: autoinstrukční program*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968.

KULIČ, V. (1977): *Teorie programovaného učení*. Praha: SPN.

LIŠKAŘ, Č (1979): *Programované učení*. Praha: SPN.

NOVÁKOVÁ, M. - PODHORNÁ, V. (1971): *Programované učení v českém jazyce na ZDŠ*, Praha: SPN.

NYE, R. D. *Tri psychológie: koncepcie Freuda, Skinnera a Rogersa*. Bratislava: Ikar, 2004. Pegas (Ikar). ISBN 8055108196

PŠENČÍKOVÁ, J. (2009): *Algoritmizace*. Kralice: Computer Media.

SKINNER, B. F. *The Technology of Teaching*. New York: Meredith Corporation, 1968. ISBN 390-81290-0.

SVOBODA, K. (1977): *Didaktika českého jazyka a slohu: vysokoškolská učebnice*, Praha: SPN

WÁGNEROVÁ, R. (2016): *Otázky algoritmizované výuky na druhém stupni základní školy*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Pedagogická fakulta, KCL. Vedoucí práce prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.

WÁGNEROVÁ, R. (2018): *Algoritmizace učiva o slovních družích pro druhý stupeň základní školy*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Pedagogická fakulta, KCL. Vedoucí práce prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.

